

FELSEFE

FELSEFE İLE DÜŞÜNME

Felsefede geçmişten bu yana aynı konular, aynı problemler tekrar tekrar ele alınabilir. Filozoflar, her defasında yeni cevaplar oluşturarak sorunlara yönelik bilgiyi genişletir. Bu temel sorunlara yönelik açıklama ve karşı eleştiriler, argümanların gücüne bağlıdır.

Bir düşünce ya da bir görüş temellendirilmedikçe, ayrıntılı olarak irdelenmedikçe felsefi sayılamaz. Felsefi temellendirme, öne sürülen fikirlerin yol ve yönteminin doğru seçilmesi, tutarlı bir şekilde gerekçelendirerek güçlü argümanlara dönüştürülmesi işlemidir. Argümanların gerekçelendirilebilmesi için akıl yürütme ilke ve yöntemleri kullanılır.

FELSEFE İLE DÜŞÜNME

FELSEFE

GÖRÜŞ

İnsanın olay, varlık veya ortaya atılan düşüncelere dair bir anlayış geliştirmesi olarak tanımlanabilir. Anlayış geliştirme, kişinin hayatı anlaması ve hayata dair ilke ve kurallar koyabilmesidir.

ÖNERME

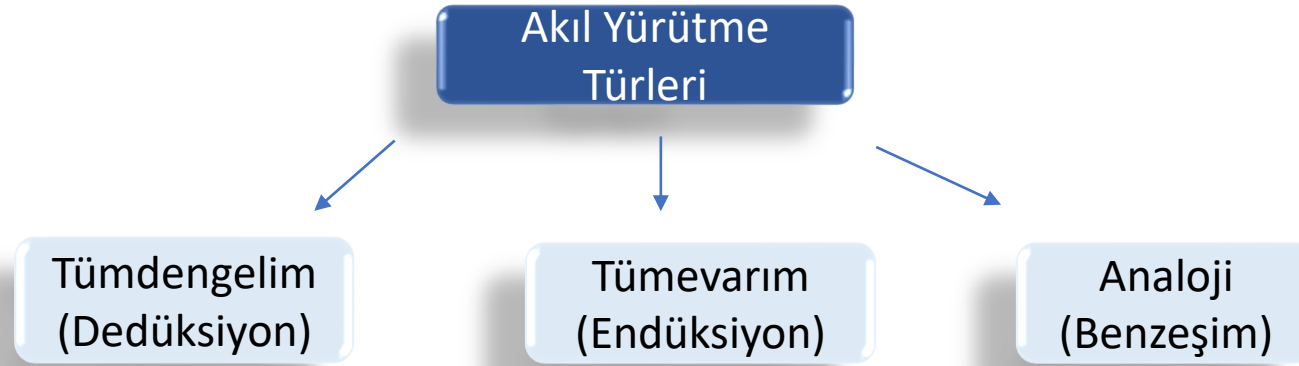
Önerme bir yargı bildiriminde bulunan cümledir.
Önermelerin doğruluk değeri vardır.

ARGÜMAN

Argüman iyi nedenler vererek ikna etme girişiminde bulunmaya denir. Bir sonuç ile o sonucu desteklemeyi amaçlayan öncüllerden oluşan bir önermeler kümesine argüman denir.

AKIL YÜRÜTMELER

Akıl yürütmek ya da çıkarım yapmak en az iki önerme arasındaki ilişki sonucu, birinden diğerini çıkarma yani bir veya birkaç önermeden yeni bir önerme çıkarmaktır.

Tümdengelim (Dedüksiyon)

Tümel bir önermeden tümeli veya tümelden tikel bir önermeyi çıkaran akıl yürütme biçimidir. Tümdengelim, öncüller doğru olarak kabul edildiğinde sonucun zorunlu olarak çıktığı tek akıl yürütme biçimidir.

Örnek;

Tüm kuşlar uçar.

Serçe bir kuştur.

O halde serçe de uçar.

Tümevarım (Endüksiyon)

Tek tek olay ve olgulardan genel yasalara veya tikel önermeden hareketle tümel önermeye doğru giden akıl yürütme biçimidir. Sonuçları kesin olmamakla birlikte güvenilirdir.

Örnek;

Metal olan demir ısıtılınca genleşir.

Metal olan bakır ısıtılınca genleşir.

Metal olan alüminyum ısıtılınca genleşir.

Metal olan çinko ısıtılınca genleşir.

O halde metaller ısıtılınca genleşir.

Analoji

İki farklı nesne veya önerme arasındaki benzerliklere dayanarak çıkarım yapma işlemidir. Biri için ifade edilen benzerliğin diğeri için de geçerli olmasına dayanır. Analojide olgu veya nesnelere ilişkin yargılardan yine olgu veya nesnelere ilişkin sonuçlara varılır, genelleme yapılmaz.

Örnek;

Dünya'da ve Mars'ta atmosfer vardır.

Dünya'da yaşam vardır.

O halde Mars'ta da yaşam bulunabilir.

TUTARLILIK ÇELİŞİKLİK

1. Tutarlılık

Tutarlılık, felsefi akıl yürütmelerin çelişki içermeyen sağlam akıl yürütmeler olmasını ifade eder.

2. Çelişiklik

Çelişiklik, bir ifadenin aynı anda, aynı şekilde hem doğru hem de yanlış olduğunu iddia etmek demektir.
Çelişik önermeler felsefi sistemi zayıflatır.

GERÇEKLIK DOĞRULUK

1. Gerçeklik

Gerçeklik var olan her şeydir. Varlıkların insandan bağımsız olarak var olmasını ifade eden bir kavramdır.

2. Doğruluk

Doğruluk bir düşüncenin, bir yargının, bir önermenin gerçeğe uygunluğudur. Doğruluk var olan üzerine bir yargıda bulunma durumudur.

Temellendirme

Gerçeklik üzerine olan bilgiyi ifade eden önermelerin dayanaklarını ortaya koymaktır.

Sorulan sorulara verilen yanıtlar yani ortaya konulan görüşler kendi içinde tutarlı bir biçimde, çelişkiden arındırılarak temellendirilmeye çalışılır.

DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMEDE DİLİN ÖNEMİ

- İnsanların duygu ve düşüncelerini anlatmak ve iletişim kurmak amacıyla kullandıkları semboller bütününe dil adı verilir. Dil, insanın dış dünyaya açılan penceresidir.
- Dil ve düşünce arasında etkileşim vardır. Düşünülen şeyler dille birlikte yeniden biçimlenip anlam kazanır. Böylece yeni kavramlar ve onlara bağlı anlamlar oluşur.
- Filozoflar, dili doğru kullanmaya daima dikkat ederler. Çünkü düşüncelerinde tutarsızlık ya da anlam bozukluğu olması durumunda bu düşünceler kolayca çürütülebilir.
- Felsefenin dil ile ilgilenen alt dalına ***dil felsefesi*** denir.
- Her alanda olduğu gibi günlük yaşantımızda da açık ve anlaşılır bir dil kullanmak düşüncelerimizi doğru ifade etmek için çok önemlidir.
- Karşılıklı konuşmada kullanılan sözcüklere ya da terimlere farklı anlamlar yüklenmesi anlaşmayı olanaksız kılar.

FELSEFİ SORU OLUŞTURMA

- Felsefe soruları çoğunlukla varlık, bilgi ve değer gibi alanlara aittir. Yöneldiği konunun ayrıntılarına inmeyi sağlayan özelliktedir.
- Farklı zamanlarda tekrarlansa da hiç eskimez ve cevapları sürekli çoğalır.
- Felsefi sorular, günlük ihtiyaçların dışındadır, kalıcıdır, dil ile ortaya konulur.
- Yanıtı düşünce ve dilden geçer.
- Refleksif düşünmenin ürünüdür. Öze ilişkindir. İdeal olanı anlamaya yöneliktir. Genel niteliktedir.
- İyi nedir?, Özgürlük nedir?, Özgür irade var mıdır?, Kavram nedir?, Dil nedir?, İnsan nedir?, Yaşamın anlamı nedir? gibi sorular felsefi sorulardır.

FELSEFİ BİR GÖRÜŞÜ VEYA ARGÜMANI SORGULAMA

Filozof, görüşlerini argümanlarla destekler. Argümanlar savunulan görüşü desteklemek için sunulan gerekçelerdir. Bu yüzden bir metin okurken ilk önce yazarın görüşü tespit edilmelidir.

- Verilen argümanlar savunulan görüşü destekliyor mu?
- Savunulan görüş ve argümanlar birlikte tutarlı mı?
- Argümanlar hangi kavramlarla ortaya konulmuş?
- Argümanlar bizi istenilen sonuca ulaştırıyor mu?
- Argümanlar kendi içerisinde tutarlı mı?
- Verilen argümanlar doğru mudur?
- Kavramlar doğru kullanılmış mı? gibi sorularla felsefi metinler ele alınabilir.

Bir metne ilişkin sorular sorulması o metni daha kolay anlamayı sağlar. Her metin bir soruya karşılık yazılmıştır. Metin analiz edilirken şu sorulardan hareket edilebilir:

- Bu metinde yazar ya da felsefeci beni neye ikna etmeye çalışıyor?
- Yazarın iddiası nedir?
- İddialarını desteklemek için hangi kanıtları veriyor?
- Varmak istediği temel sonuç ne?
- Sonuç ile iddiaları arasındaki bağlantı nedir?

SORU

1. Metal olan bakır elektriđi iletir.
2. Metal olan demir elektriđi iletir.
3. Metal olan alüminyum elektriđi iletir.
4. O halde bütün metaller elektriđi iletir.

Verilen örnek aşığıdaki kavramlardan hangisini açıklar niteliktedir?

- A) Tümdengelim
- B) Analoji
- C) Tümevarım
- D) Tutarlılık
- E) Doğruluk

SORU

1. Metal olan bakır elektriđi iletir.
2. Metal olan demir elektriđi iletir.
3. Metal olan alüminyum elektriđi iletir.
4. O halde bütün metaller elektriđi iletir.

Verilen örnek aşağıdaki kavramlardan hangisini açıklar niteliktedir?

- A) Tümdengelim
- B) Analoji
- C) Tümevarım**
- D) Tutarlılık
- E) Doğruluk

SORU

Aşağıdakilerden hangisi dilin özellikleri arasında olamaz?

- A) İnsanın duygu ve düşüncelerini dışa vurmasını sağlar.
- B) Kavramları yanlış kullanmak dilde anlamı değiştirir.
- C) Kavramlaştırma işlevi vardır.
- D) Düşünceleri aktarma aracıdır.
- E) Farklı dili kullanan insanlar farklı düşünce sistemine sahip olur.

SORU

Aşağıdakilerden hangisi dilin özellikleri arasında olamaz?

- A) İnsanın duygu ve düşüncelerini dışa vurmasını sağlar.
- B) Kavramları yanlış kullanmak dilde anlamı değiştirir.
- C) Kavramlaştırma işlevi vardır.
- D) Düşünceleri aktarma aracıdır.
- E) Farklı dili kullanan insanlar farklı düşünce sistemine sahip olur.

SORU

Felsefede sorular çok önemlidir. Çünkü felsefe sorularla gelişir. İnsan zihni, gelişen ve değişen varlık, bilgi ve değerler hakkında sürekli bir arayış içindedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi soruların özelliklerinden biridir?

- A) Akıl ve mantık ilkelerine dayanması
- B) Dogmatik olmaması
- C) Varlığın özüne yönelik olması
- D) Kesin cevaplar içermemesi
- E) Öznel nitelikte olması

SORU

Felsefede sorular çok önemlidir. Çünkü felsefe sorularla gelişir. İnsan zihni, gelişen ve değişen varlık, bilgi ve değerler hakkında sürekli bir arayış içindedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi soruların özelliklerinden biridir?

- A) Akıl ve mantık ilkelerine dayanması
- B) Dogmatik olmaması
- C) Varlığın özüne yönelik olması
- D) Kesin cevaplar içermemesi**
- E) Öznel nitelikte olması